

NYING

MEDLEMSBREV FÖR GUSTAF SCHRÖDER-SÄLLSKAPET

Kring Gustaf Schröders

NYING

I detta
nummer:

God Jul och Gott Nytt År

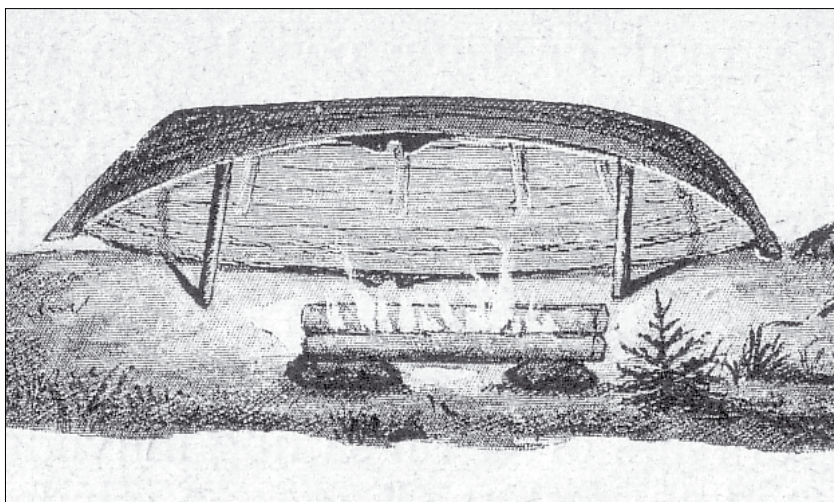
Styrelsen vill önska alla medlemmar en riktigt God Jul och ett Gott Nytt År.

Gustaf på bokmässan

Gustaf fanns med på Bokmässan i Karlstad. Sidan 3.

Knäcker du jul- nöten på sidan 3?

Vi vill testa dina kunskaper om Gustafs författarskap med en liten julnöt. Du kan vinna en fickkniv! Sidan 3.

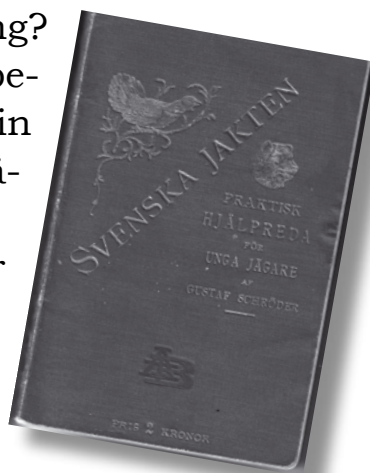

Ett vildmarkstips av Gustaf Schröder:

Så klarar du en natt i skogen

Hur gör vi en riktig nying? Gustaf kunde och han beskriver det ingående i sin lilla handbok för unga jägare, som utkom 1891. Denna lilla tidskrift är praktiskt taget omöjlig att få tag på, men vi kommer med en nyutgåva som årsbok 2009. Vår julläsning har vi hämtat ur den; *Natten i skogen* - vid en nying.

Årets julläsning finns på sidorna 4-7

Det var ordning och reda i Gustafs jaktväska...

Gustaf var en ordningssam man och noggrann med sin utrustning. Detta har framskymtat många gånger i hans böcker, men tydligast kan vi läsa om detta i den lilla Hjälpredan för unga jägare, som han skrev 1891.

Där ger han tips på hur en jägare skall ordna sin utrustning. Och när det gäller jaktväskan har han strikta regler för dess innehåll.

Läs hur han beskriver sin egen jaktväska:

"En vanlig liten skjutväska lämnar rum för 20 patroner; bland dessa böra finnas 2 à 3 laddade med kula, lika många med gröfre hagel n:o 8-6 och öfriga patroner af finare hagelsorter, att använda till förekommande olika fågelslag".

Det är ordning och reda minnsann. Och han fortsätter:

"Stående inventarier i skjutväskan äro: extraktorn eller patronutdragaren, en duktig knif och rensningsredskap. Man hjälper

sig bra på dagsjakten med ett enkelt snöre, i hvars ena ända är fäst en vanlig blykula och några linnelappar i den andra."

När han kommer till avsnittet för den övriga utrustningen är det ännu mera i detalj, så den

unge jägaren behöver aldrig fundera över om han har glömt något när han kommer till skogen.

Det är exakt beskrivet hur många knivar och gafflar som behövs för någon dags jakt, vilka

kokkärl som skall tas med och även kryddor och övriga ingredienser.

Vidare ger Gustaf tips på hur all utrustning skall bäras och självklart har Gustaf också råd om hur många medhjälpare varje jägare behöver...

Ja, denna lilla bok är en stor fröjd att läsa. Att den är sällsynt och omöjlig att få tag på gör det ännu mera angeläget att Sällskapet beslutat om att återutge den som årsbok nästa år.

Bokens innehåll kompletteras med många illustrationer och dessa är en viktig del i boken. Därför har vi beslutat att trycka boken som faksimil. Det vill säga att bokens sidor fotograferas för att vi på så sätt behåller dess karaktär – och kompletta innehåll med originalillustrationer.

I vår julläsning på sidorna 4-7 kan du redan nu läsa ett litet avsnitt ur boken. Ett smakprov helt enkelt.

Sedan är det som vanligt en vädjan till alla medlemmar om att betala medlemsavgiften – om du inte redan gjort det. Det kostar 225 kronor och har du missat inbetalningskortet som följde med årsboken i våras så står postgironumret längst ner här på sidan.

Slutligen hoppas jag att julfriden skall rymma en avkopplande läsestund - kanske ur någon av Gustafs spännande böcker. Eller varför inte klura ut ur vilken bok vi hämtat kapitelinledningen i vår julnöt på sidan tre.

God Jul önskar sekreteraren.

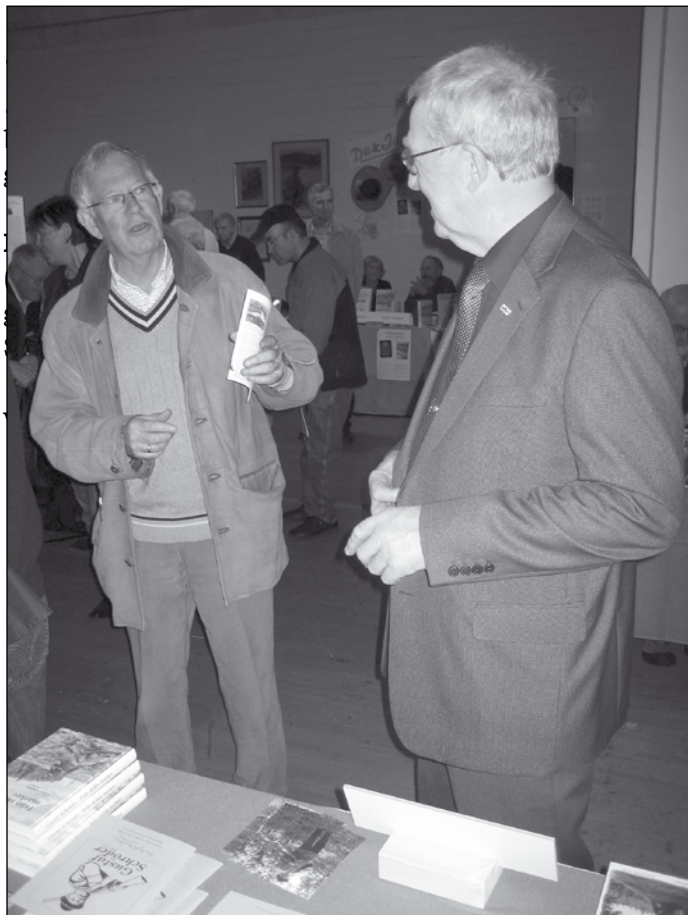
Nying Gustaf Sällskapet

NYING är medlemsbrev för Gustaf Schröder-Sällskapet

Utgivare: Sällskapets sekreterare
Per-Olof Lönnroth,
Tel. 0571-341 20 Fax: 0571-341 71.
Ordförande: Lars Mebius
Tel. 0570-502 20
Kassör: Alf Davidsson
Tel. 0573-770067

Postadress: Box 133, 671 23 ARVIKA
Gustaf Schröder-Sällskapets postgirokonto:
464 56 93 - 5.
E-post: sallskapet@gustafschroder.se
Tryck: One Digitaltryck, Karlstad
ISSN 1102-8238
Produktion: POEM Förlag, Arvika

Gustaf på Bokmässan i Karlstad - igen

Alf Davidsson i en livlig diskussion om Gustaf Schröder med en besökare på mässan.

Bokmässan i Karlstad som anordnas i november varje år är en stor samlingsplats för bok- och läsintresserade. Som vanligt fanns Gustaf Schröder-Sällskapet på plats båda dagarna. Vi talade oss varma för Sällskapetets idéer och om Gustafs suveräna författarskap. Många gav sig tid att lyssna och det blev också en handfull nya medlemmar.

Under första dagen bemannades Gustaf Schröder-Sällskapetets monter av Birgitta och Lars Mebius, medan Alf Davidsson tog andra dagens arbetspass. Han lyckades locka både riksmarskalken och ett länsråd att intressera sig för den gode Gustaf.

Kan du knäcka denna julnöt? Då kan du vinna en fickkniv!

För att testa dina kunskaper om Gustaf och hans författarskap har vi letat fram en **kapitelinledning** ur någon av Gustafs böcker. Kan du säga var vi har hämtat denna inledning så deltar du i en dragning om en fickkniv i rostfritt stål.

En litet julklass, skulle vi näs-

tan kunna säga. Adressen dit du skickar svaret finns på sidan 2. Julnöten låter så här:

"Det var en fråga jag ofta nog fick då jag kom så långt söder ut, att ingen sågverksrörelse där bedrevs, oaktat det fanns både skog och vatten. Jag hade kunnat bespara

mig svaret. Ty icke många år dröjde det, sedan järnvägarna blivit mer allmänna och dragits genom orter där man vid de tider frågan gjordes mig icke trodde på möjligheten av en järnväg, förrän man på nära håll kunde få reda på vad en timmermärkare gjorde."

NATTEN I SKOGEN

Årets julberättelse är hämtad ur boken Svenska Jakten - Praktisk hjälpreda för unga jägare. Detta är bara ett kort avsnitt ur den kommande årsboken 2009!

Tänker jägaren blott jaga en dag eller en morgon gör han i allmänhet klokast att begifva sig till skogen aftenen förut. Därför har han fle-

re fördelar. Han vaknar uthvilad på jaktplatsen och kan börja jakten så snart dagen gryr. Han kan redan på

aftenen förvissa sig om hvar t. ex. en kull tjädrar eller orrar tagit sitt nattkvarter, och om det eljes ingår i hans afsikt innan han lössläpper sina stöfware skjuta några fåglar. Vidare har han den stora fördelen att kunna jaga bortifrån och hemåt.

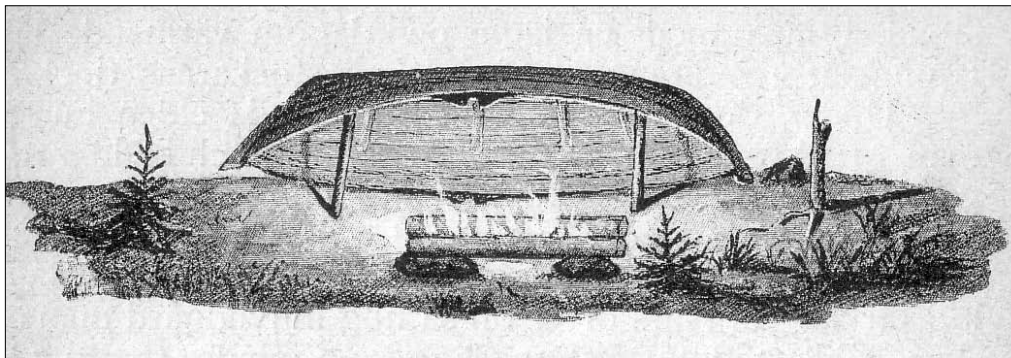
Jägaren bör undvika att på sådana kortare jakter, lägga sig i bondgårdar och torpställen, dels emedan han där förorsakar folket besvär och sig själf onödiga utgifter, dels emedan hans sömn ganska ofta blir störd af oroliga barn och diverse småkryp. Luften i dessa bostäder är ofta sådan, att jägaren då han vaknar känner sig allt annat än uthvilad.

Besökes jaktmarken oftare, bör jägaren skaffa sig en liten stuga, en uppreparerad kolarkoja, ett slags bod, eller ock förfärdiga sig en sådan stuga. Minsta besväret och ett godt natthärberge är, om någon hölada finnes i marken. Jägaren bör, då kvarter tages i sådana lador, innan han lägger sig laga i ordning en försvarlig hög ved, som antändes då han kommer upp, emedan man alltid

fryser och känner sig ruskig då man uppstår från den varma, litet fuktiga höbädden.

Företages färden till jaktmar-

från marken på stadigt lagda stenar eller afhuggna kubbar. Den smalaste stocken lägges först, med den täljda sidan upp.

På denna l ä g g a s tvärs öfver två björkpinnar af 15 à 16 tum l ä n g d och 1 à 2½ tums tjocklek. Ofvanpå d e s s a

l ä g g e s den tjockare stocken och där ofvanpå ett mindre trä som stöd och fästes med en spik eller en kil. Då man förvissat sig om att kubbarna ligga stadigt, tänder man med furustickor eld mellan kubbarna, hvilka efter en stund brinna med en jämn och lagom värmande låga i ungefär 12 timmar, beroende på stockarnas tjocklek.

Nying

Man utsöker en torr fura af 10 à 12 tums tjocklek eller gröfre, om det är lång natt, t. ex. sent på hösten och vintertid, och afhugger furan vid roten så att hon faller. Af tjockändan eller den fastaste delen af furan avhugges en och en half aln för hvarje man, således för 2 jägare 3 alnar o. s. v. Ytan aftäljes på ena sidan uteder hela dess längd ungefär till ett par tums tjocklek, eller som det på skogsspråket heter, »blek». Den aftäljda ytan upphugges i hela sin längd i små uppstående spånor. Därpå afhugges en likadan kubb och tillyxas på samma sätt, hvarpå båda föras dit där man ämnar ligga, antingen vid sloboden, båten eller lägerplatsen under bar himmel.

Nu uppläggas de cirka en aln

l ä g g e s den tjockare stocken och där ofvanpå ett mindre trä som stöd och fästes med en spik eller en kil. Då man förvissat sig om att kubbarna ligga stadigt, tänder man med furustickor eld mellan kubbarna, hvilka efter en stund brinna med en jämn och lagom värmande låga i ungefär 12 timmar, beroende på stockarnas tjocklek.

Under den tid som åtgår att tända elden hugger man grankvistar, ju finare desto bättre, och bäddar med dem så, att kvistarnas toppar ligga i god ordning mot elden, och så tjockt att bädden blir mjuk. Därmed fortsättes tills bädden blir lagom lång, hvarpå ett lager kvistar lägges tvärs öfver till så hög hufvudgård man önskar.

Till stöd för fötterna lägges en mindre stock, 7 à 8 tum tjock och lika lång som elden; denna skyddar då fötterna för allt för stark värme. Då jägaren tillsett hundarna och lägger sig, bör han aftaga sina skor och sin rock, uppknäppa kläderna omkring lif

och hals påtaga den föreskrifna tjocka ylletröjan, pådraga mössa och breda öfver sig rocken som täcke.

Är nyingen väl gjord och lagom högt från marken, ligger jägaren varmt som i sitt rum äfven i den strängaste vinter.

Värmens ökande eller minskande beror af de tvenne liggande björkpinnarnas tjocklek. Minskas värmen genom från den öfre stocken nedfallande kol och aska, bortblåsas dessa medelst häftiga viftningar med mössan, hvarrefter nyingen återigen brinner klart.

Jägaren tillser, att då han lämnar sitt nattkvarter elden afsläckes och göres oskadlig.

Utrustning

Denna är beroende på hvad slags vildt jägaren ämna jaga. De tidigt på våren anländande dykänderna, förnämligast kniporna i strömdragen, och dufvor jämte brockfåglar på åkrarna äro de som först locka ut jägaren. För att åtkomma dessa fordras icke någon särskild eller vidlyftig utrustning.

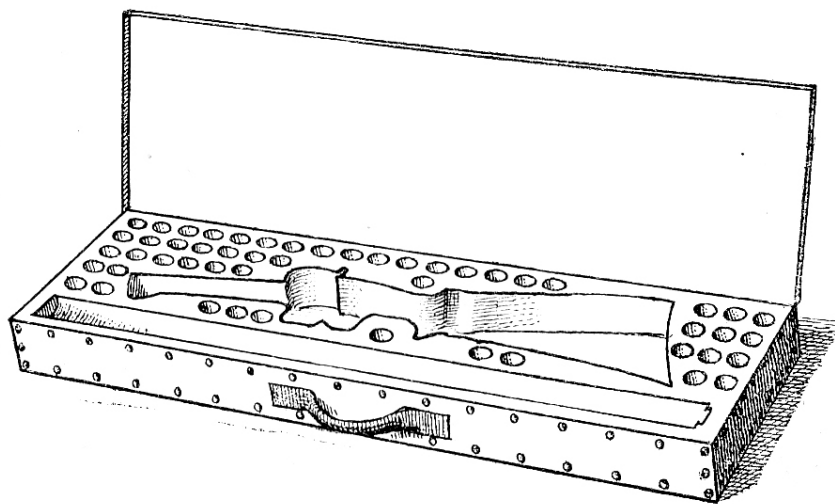
Jägaren må dock icke, ens på en liten stund, rusa it med endast bössan och ett par patroner. Bättre är att medtaga det alltid nödvändiga patronköket, alltid fullt med olika hagelsorter i patronerna.

En vanlig liten skjutväska lämnar rum för 20 patroner; bland dessa böra finnas 2 å 3 laddade med kula, lika många med gröfre hagel n:o 8-6 och öfriga patroner

af finare hagelsorter, att använda till förekommande olika fågelslag.

Stående inventarier i skjutväskan äro: extraktorn eller patronutdragaren, en duktig knif och rensningsredskap. Man hjälper sig bra på dagsjakten med ett enkelt snöre, i hvars ena ända är fäst en vanlig blykula och några linnelappar i den andra.

Då man behöfver begagna detta redskap, är förfarandet mycket ekelt: man nedsläpper

kulan i den nedfälda bösspipan och vänder denna så, att kulan faller igenom, drager snöret med sig, och i det man själf fattar i kulan och drager linnelapparna genom piporna, åstadkommes en hjälplig rengöring.

En linnehandduk eller trasa att vid regnväder aftorka piporna utanpå hör äfven till skjutväskans stående inventarier.

Dessa inventarier böra aldrig aflägsnas och skjutväskan vid hemkomsten genast fyllas med laddade patroner, så att man alltid är rustad.

Fel häruti straffar sig själf, ty vid rapport om synligt villebråd kan detta aflägsna sig medan jägaren rustar, och glömmer han medtaga den alltid ordnade skjutväskan, kunna anbud till

skott, sedan de i bössan varande bortskjutits, gå förlorade.

Till jägarens utrustningspersedlar hör äfven en skjutpåse af linnegarn med dubbel bärrem och bunden som ett fint nät. Den är lätt, och ett erhållet villebråd afsvältnar där fortare än i en väska. Man bär medelst den dubbla remmen lättare med båda axlarna än med en, och i skjutpåsen kan man bevara en dags matsäck, några reservpatroner och ändock ha rum för rätt många mindre fåglar eller två å tre harar.

Till den vid kusterna förekommande vårjakten å flyttande änder och gäss fordras en vidlyftigare utrustning, för hvilken skall redogöras i kapitlet om jakten å nämnde fåglar.

Den fågel som aflöser jakten å ofvannämnda fågelslag är morkullan på sträcket. För denna fordras ingen annan utrustning än den förenämnda. Kommer så beckasin- och andjakten. Dessa, oftast förenade, fordra icke heller annan utrustning än ett större antal patroner. Försiktigt är att vid färderna till och från jaktplatserna ha geväret nedlagdt i den till bössan hörande lådan, hvars konstruktion (ovan) angifves.

Vid and- och beckasintidens slut blir några dagars uppehåll, hvilket användes för iordningställande af de saker som äro behöfliga vid längre jakter.

Den förnämsta af dessa är fjälljakten.

(Forts nästa sida)

Fjälljakten

Den jakt som tager jägarens mesta omtanke i anspråk är jakten i fjällen eller de ofta förenade ren- och ripjakterna. Till den erfordras mer omfattande tillrustningar än för andra jakter som förekomma i närmare bebyggda trakter.

Har jägaren egen stuga eller har betingat sig husrum i någon

intill eller bland fjällen belägen säterstuga, är han helt säkert icke i behof af mina erfarenheter; men företager den unge jägaren första färden till fjällen, skall han ha nytta af följande.

Bestämmer sig jägaren för att företaga färden ensam och oberoende, rustar han sig helst med egen häst och en god karl. Äro jägarne två och vilja arbeta

själfva, går äfven detta för samma utrustning.

Hästen bör vara gammal och stadig, helst född och uppfödd i fjällen och därigenom van att bära bördor eller, som det där heter »gå med klöfver eller klöfven». Finns ingen sådan, brukar man helt lätt kunna få köpa en därtill duglig för 60 å 100 kronor. Följeslagare är bäst medtagna från hemmet, ty vid den tid då denna jakt försiggår infaller fjällbondens slåttertids, och då

är han dyrlejd, ifall han låter leja sig. Fyra till sex kronor per dag äro pre-tentionerna.

Vill man vara oberoende af hästen, hvilket är det bekvämaste, tager man bärare för hela tiden. En jägare behöfver två, tre jägare fyra.

Man tillser att karlarna äro friska, starka och, om möjligt, gladlynta och tilltagsna. Åt hvar och en antingen förfärdigar man själf eller låter göra en sele, på fjällspråket »bugan». De ha följande utseende och storlek (fig. t.v.).

Till varje sele eller båge anskaffas två stycken korgar, eller till fyra man 6 korgar (fig. 16-17). Korgarnas pris är ungefär 2 kronor pr stycke. Dessa låter man måla och num-rera.

No 1. Köpskorgen.

1 bleckburk med tändstickor, 1 stekpanna, ungefär 22 å 23 centim. i botten, 1 kopparkittel med platt lock och rörlig ring, rymmande c:a 10 liter, 1 d:o c:a 3 liter, 1 d:o c:a 1 liter, (alla för-tenta och försedda med lösa kedjor för att kunna

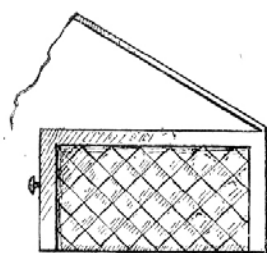

Fig. 16. Korg.

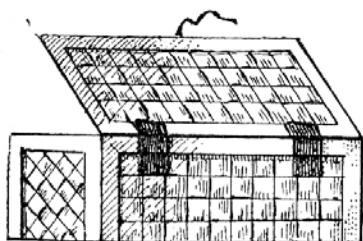

Fig. 17. Korg.

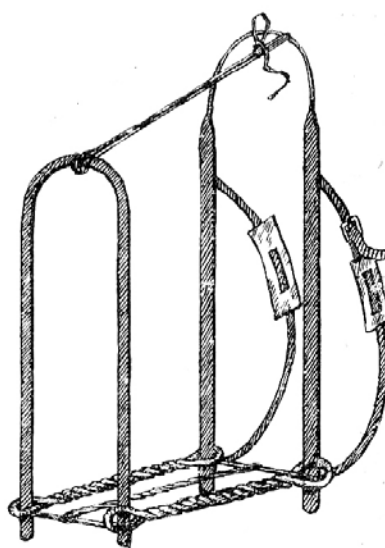

Fig. 18. Bärsele.

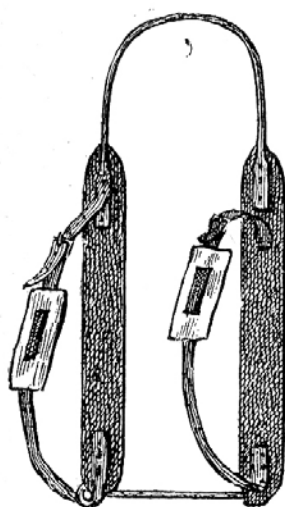

Fig. 19. Bärsele: rygg-gafvel.

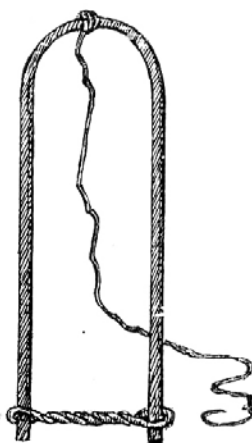

Fig. 20. Bärsele: framgafvel.

Fig. 21. Bärsele med korgar, yxa och faltar.

hängas öfver elden; den stora kitteln botten skall passa till stekpannans inre).

2 skålar af bleck passas in uti 10-liters-kitteln.

3 små bleckskålar (soppskålar).

6 tenntallrikar, 3 bordsknivar, 2 smörbords d:o, 3 gafflar, 3 matskedar, 3 teskedar, 1 förskärarknif, 1 tälgnif, 1 fällknif med korkskruf.

1 kaffepanna för c:a 8 koppar, 2 par kaffekoppar med fat, i burk klarskinn, 1 bleckburk strösocker.

1 burk koncentrerad mjölk, 1 bryne, 1 burk salt, 1 burk brändt kaffe, 1 burk te, ½ but. sirup, ½ but. ättika, 1 liten flaska senap, 1 d:o bordssalt, 1 d:o hvitpeppar, 1 påse hel peppar (andra kryddor), 5 à 6 rödlökar, 2 kilo hvetemjöl, 1 påse bruna bönor, 1 bit amerik. fläsk, 1 påse kokärter.

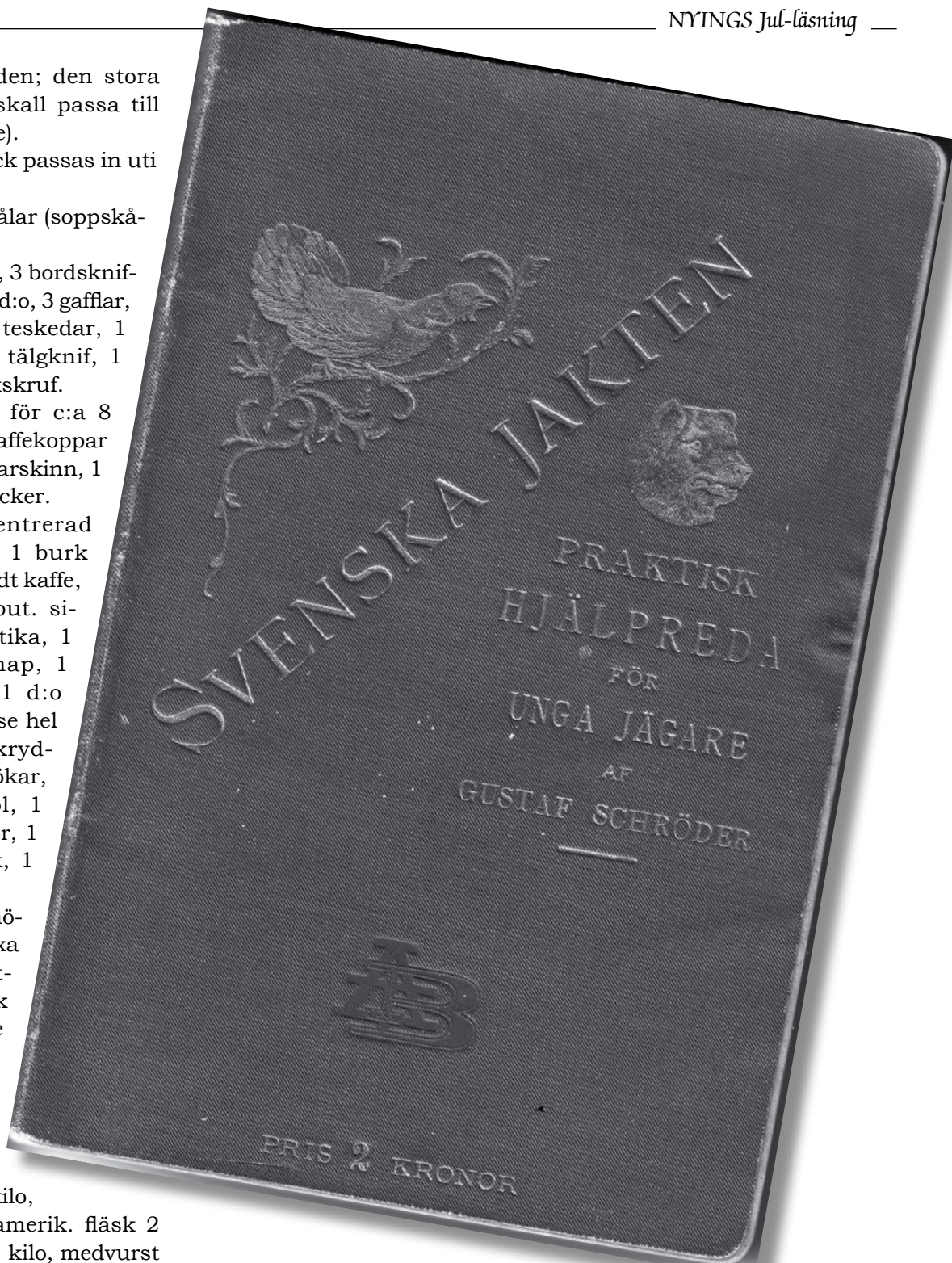
Bäraren har i högra handen en yxa och i den vänstra en bleckburk innehållande hundkött.

No 2. Matkorgen.

Skinka c:a 3 kilo, renstek 2 kilo, amerik. fläsk 2 kilo, ost, bästa, 1 kilo, medvurst ½ kilo, hafregryn 1 kilo, bruna bönor 1 kilo, hvita ärter 1 kilo, kaffe 1 kilo, socker 2 kilo, smör 1 ½ kilo, 1 kagge c:a 3 liter kumminbrännvin af bästa sort, konserver 4 kilo, 3 servetter, 3 handdukar för köket, 1 liten bordduk.

1 hängmatta med tillbehör. 1 yxa.

I handen har bäraren metstängerna.

Originalomslaget till Svenska Jakten - Praktisk hjälpreda för unga jägare. Boken kommer som årsbok nästa år till medlemmarna och vi trycker en s.k. faksimilupplaga. Det betyder att bokens typsnitt och alla illustrationer återges enligt originalet.

Läs resten av det här kapitlet i årsboken som kommer nästa år. En mycket annorlunda handbok för unga jägare, som kan läsas av alla med stor behållning.

**Du har väl inte glömt
betala medlems-
avgiften 225 kronor?
Sätt in pengarna på
PG 464 56 93 - 5.**

Avsändare:
Gustaf Schröder-Sällskapet
Box 133
671 23 ARVIKA

B

Jubileums- skriften i nytryck

Jubileumsskriften på 20 sidor om Gustaf inför hans 175-årsfirande finns i ny upplaga. Den kostar 50 kronor, inklusive frakt.

Kan beställas från sekretariatet.

Gustaf på nätet!

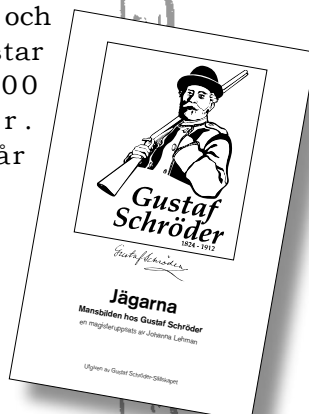
Du har väl inte missat Gustaf Schröders egen hemsida: **www.gustafschroder.se**

Där kan du läsa tidigare utgåvor av NYING och det finns en hel del fakta om Sällskapet och dess verksamhet.

Exempelvis sammanställning över var alla Schröderskyltar sitter.

Johannas uppsats blev populär – köp den för 100 kr inkl frakt

Boken beställer du via Shoppen här nere och den kostar bara 100 kronor. Då ingår frakt.

Var sätter vi Schröder-skylden?

Kom med förslag på lämpliga platser som borde märkas ut med en Schröderskylt.

Enligt årsmötets beslut skall det vara något speciellt med platsen som sammanknipas med Gustaf.

Skicka in förslaget till styrelsen och ange även vem som är villig att betala för skylten; det vill säga bli sponsor. Vi anger detta på skylten. Kostnaden är cirka 500 kronor.

Vår adress hittar du högst upp på sidan.

Ändra adress!

Om Du flyttar eller om posten ändrat Din adress är det viktigt att **Du meddelar oss den nya adressen snarast möjligt.**

Nästa nummer

utkommer i maj 2009. Annonser till Börsen eller övrigt material skall var sekreteraren tillhanda senast 1 april. Har du tips på vad Nyng skall innehålla, skriv gärna en rad!

Schröder-Shoppen

Här kan Du köpa medlemsprylar och komplettera Dina årsböcker. Allt till låga medlemspriser. Skriv beställningen på ett inbetalningskort räkna ihop summan och betala i förskott.

Du kan köpa våra tidigare årsböcker till medlemspris; 100 kronor styck. Dock är **Vildmarksliv** (utk. 1991) och **Örjan Kajland** (1992), utgångna. *Tänk bara på att porto tillkommer: 55 kronor för 1-2 böcker och 110 kronor för 3-4 böcker.*

En timmermärkares minnen (1994), **Gamla minnen** (1995), **Med hund och bössa** (1996), **Tjugo år i Dalarna** (1997) och **Pavo Makkran** (1998), **Finntorpet i Västerskogen** (1999), **Pekka Huskoinen** (2000), **En bruksbokhållares minnen** (2001). **Från brukskontor och timmerskog**

(2003). **Den gamle fogdeskrivaren** (2004). **Ur fjällfolkets liv** (2005). **Minnen från skogarna** (2006). **Mina jaktkamerater** (2007).

Video om Gustaf Schröder är 44 minuter lång och ger en intressant bild av författaren och jägaren. Pris 295 kronor inkl. frakt.

Jubileumsskriften, 50 kr. inkl frakt. **Mansbilden hos Gustaf**, uppsats, 100 kr inkl porto.

Vykort av Gustaf Schröder kostar 5:- st.

Medlemsmärken: Tygmärken kostar 25 kr, **Metallmärken** 30 kr.